

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 1 A
2513 AA S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Parnassusplein 5
T 070 333 44 44
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2019-0000013831

Datum 11 februari 2019

Betreft Integrale aanpak Problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse
financiering van maatschappelijke en religieuze instellingen

Inleiding

Er bestaan bij het kabinet en breder in de samenleving al langere tijd zorgen over gedragingen die op gespannen voet staan met onze democratische rechtsorde, en die als onverdraagzaam en anti-integratief kunnen worden beschouwd. Via verschillende brieven is uw Kamer geïnformeerd over de aanpak van problematisch gedrag met de focus op het salafisme, ongewenste buitenlandse financiering en extremistische sprekers.¹ Deze zorgen zijn ook met uw Kamer gedeeld tijdens het debat over de financiering van moskeeën op 30 mei 2018. De Nederlandse overheid staat voor de bescherming en bevordering van de democratische rechtsorde en de waarden die daaraan ten grondslag liggen.

In de Nederlandse samenleving is ruimte voor een grote diversiteit van beschouwingen, opvattingen, waardepatronen en leefstijlen.² Dit betekent dat mensen de vrijheid hebben hun eigen keuzes te maken binnen de kaders van de democratische rechtsorde. De overheid staat voor de verworvenheden van onze democratische rechtsstaat. Deze zijn door de eeuwen heen zwaarbevochten en zorgvuldig geconstrueerd om een Nederland te creëren waar iedere burger fundamentele vrijheden kan genieten. Deze verworvenheden dienen te allen tijde te worden beschermd en doorgegeven aan de generaties die na ons komen. De grondwettelijke vrijheid van godsdienst- en levensovertuiging maakt dat er ook plaats is voor geloofs- en levensovertuigingen die een fundamentalistisch karakter hebben.

Onze vrijheden zijn echter geen vrijbrief voor antidemocratisch en onverdraagzaam gedrag. Hier trekt het kabinet een grens. Overheid en samenleving moeten zich teweeststellen tegen de uitwassen die op basis van ideologische of religieuze overtuigingen leiden tot actieve onverdraagzaamheid, en - onder omstandigheden - het belemmeren van anderen in het uitoefenen van hun grondwettelijke rechten en vrijheden.

¹ Beleidsreactie op de notitie 'Salafisme in Nederland', Kamerstukken II 2015/16, 29 614, nr. 38, de brief 'Concretisering aanpak Salafisme', Kamerstukken II 2015/16, 29 614, nr. 39, de brief 'Transparantie buitenlandse financiering aan religieuze instellingen', Kamerstukken II 2015/16, 29 614, nr. 50, de brief 'Ongewenste (buitenlandse) financiering van instellingen en activiteiten', Kamerstukken II 2016/17, 29 614, nr. 56, de brief 'Aanpak extremistische sprekers', Kamerstukken II 2017/18, 29 614 nr. 66, en de brief 'Transparantie van geldstromen naar maatschappelijke organisaties en beperking van geldstromen vanuit onvrije landen', Kamerstukken II 2017/18, 29 614, nr. 71, brief 'Integrale aanpak extremistische sprekers', Kamerstukken 2018, 29614, nr. 76.

² Vgl. Kamerstukken II 2003/04, 29 614, nr. 2 (Nota grondrechten in een pluriforme samenleving).

In deze brief wordt een integrale aanpak van problematisch gedrag uiteengezet. Dit is gedrag dat beschouwd kan worden als een vorm van ondermijning van de democratische rechtsorde. Ondermijning is te definiëren als stelselmatige, doelbewuste en in vele gevallen heimelijke activiteiten die door de nagestreefde doelen, de gebruikte middelen of ressorterende effecten de democratische rechtstaat, de bijbehorende instituties en onderlinge samenhang tussen burgers verzwakken, destabiliseren, ondergraven of saboteren. Te denken valt daarbij aan het stelselmatig en dwingend afwijzen of belemmeren van democratische processen (zoals raadsvergaderingen en verkiezingen) en het gezag van democratisch-rechtstatelijke instituties (zoals de rechterlijke macht en overheid). Dergelijke problematische gedragingen zijn, ook wanneer zij niet vallen binnen het strafrechtelijke kader, onacceptabel.

Datum
11 februari 2019

Onze referentie
2019-0000013831

Problematisch gedrag kan door buitenlandse financiering worden veroorzaakt of versterkt. In Nederland is het iedere maatschappelijke organisatie (waaronder ook religieuze organisaties) toegestaan financiering te ontvangen vanuit het buitenland. Echter, indien deze financiering gepaard gaat met invloed die problematisch gedrag bij de ontvangende organisatie teweegbrengt dan wel versterkt, is deze financiering ongewenst en dient deze te worden tegengegaan.

Zoals verzocht door uw Kamer geef ik in deze brief, mede namens mijn ambtgenoten, de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Justitie en Veiligheid, de minister voor Rechtsbescherming en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzicht in de maatregelen die genomen worden om problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering tegen te gaan.

Integrale aanpak problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering

Met betrekking tot de aanpak van problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering constateert het kabinet drie centrale problemen:

- De beschikbare informatie over problematisch gedrag en (ongewenste) buitenlandse financiering is versnipperd, daarbij ontbreekt het aan coördinatie;
- Problematisch gedrag is gedrag dat vaak binnen de grenzen van de wet valt en dat maakt de aanpak ervan lastig;
- Buitenlandse financiering draagt in sommige gevallen bij aan problematisch gedrag.

Deze problemen moeten worden aangepakt. Het kabinet zet daarom in op: het versterken van de informatiepositie van Rijk en gemeenten, het vergroten van het handelingsperspectief van gemeenten en het tegengaan van ongewenste buitenlandse financiering. Hieronder volgt een uitwerking van deze maatregelen.

1. Versterken informatiepositie Rijk en gemeenten

Relevante informatie over problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering is vaak versnipperd over verschillende domeinen. Te denken valt aan nationale veiligheid, sociale spanningen, financiën en invloed vanuit het buitenland. Tijdens het Kamerdebat van 30 mei 2018 is toegezegd de verschillende inspanningen binnen de Rijksoverheid op het gebied van informatievergaring, duiding en het ontwikkelen van handelingsperspectief beter bijeen te brengen.³

Om uitvoering te geven aan deze toezegging, is een Taskforce Problematisch gedrag & ongewenste buitenlandse financiering (PG&OBF) opgericht (hierna: de Taskforce). Binnen deze Taskforce werken de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (inclusief de AIVD),

³ Een overzicht van relevante moties en verzoeken is als bijlage bij deze brief opgenomen.

Justitie en Veiligheid (inclusief de NCTV) en Buitenlandse Zaken nauw samen met politie om gemeenten en gemeenschappen steviger en proactief te adviseren en ondersteunen.

De Taskforce zal zich vanwege voornoemde zorgen allereerst richten op de ondersteuning met betrekking tot de aanpak van problematisch gedrag binnen de salafistische beweging. Het kabinet constateert namelijk - naast de groei van deze beweging - een groeiende invloed van individuen en organisaties die vanuit bepaalde salafistische leerstellingen aanzetten tot onverdraagzaamheid, afwijzen van het gezag van de overheid en van de instituties van de democratische rechtsorde en een anti-integratieve opstelling. Zij trachten de vrijheid van anderen in te perken, waarbij valt te denken aan verkettering die gepaard gaat met uitsluiting en zelfs bedreiging. Deze 'aanjagers' hebben een onevenredige impact binnen islamitische gemeenschappen in Nederland door hun actieve gebruik van sociale media, hun aanbod van niet-regulier onderwijs en hun beschikking over eigen uitgeverijen. De overheid maakt zich zorgen over deze invloeden en gaat deze tegen, omdat zij problematisch gedrag bevorderen. Daarbij geldt dat niet het salafistische spectrum als geheel, maar slechts die delen van de salafistische beweging dienen te worden aangepakt, waarbinnen sprake is van strafbaar en/of - vanuit het perspectief van de democratische rechtsorde - problematisch gedrag. Een overheid wil en mag zich niet bemoeien met religieuze aspiraties, maar wel met een georganiseerd streven - vaak via heimelijke processen - naar maatschappelijke hervorming, invoering van een andere rechtsorde en eigenrichting, wanneer deze veranderingen gericht zijn op het inperken van vrijheden van andersdenkenden.

Datum
11 februari 2019

Onze referentie
2019-0000013831

De Taskforce wil zich uiteindelijk richten op ondersteuning van de aanpak van alle vormen van problematisch gedrag. Indien daar aanleiding toe is, kan de focus worden verbreed of worden verschoven. In het kader van deze ondersteuning wordt instrumentarium ontwikkeld dat toepasbaar is op de aanpak van problematisch gedrag in algemene zin, los van religieuze of ideologische achtergrond.

De kern van de aanpak door de Taskforce is het bijeenbrengen van beschikbare informatie en deze multidisciplinair te duiden door betrokken Rijkspartners, waarbij alle factoren in samenhang geanalyseerd worden. Daarbij wordt ook gebruik gemaakt van actuele inzichten uit de wetenschap over onder meer het salafisme, zoals de in 2018 uitgevoerde synthesestudie.⁴ Op deze manier wordt door de Taskforce continu een zo compleet mogelijk beeld gecreëerd van zowel het fenomeen als van casuïstiek. Vanuit dit gezamenlijke beeld wordt een integrale strategie ontwikkeld die gemeenten lokaal en regionaal kunnen toepassen. De Taskforce wordt toegerust met een interdepartementaal adviesteam, dat proactief (potentiële) problemen signaleert en de desbetreffende gemeenten en regio's desgewenst ondersteunt. Afhankelijk van de gesignaleerde problematiek en de behoefte van de gemeenten zal die steun variëren van kortdurende, tot intensieve, langdurige trajecten.

Onmisbaar zijn de verschillende betrokken gemeenschappen in Nederland. Zij hebben vaak het meest te lijden onder problematisch gedrag. Soms direct, bijvoorbeeld wanneer een extremistische spreker jongeren boodschappen meegeeft die hen niet helpen om mee te doen in de maatschappij. Maar vaak ook indirect doordat dergelijke problematische uitspraken (ten onrechte) een negatieve weerslag hebben op de beeldvorming van de islamitische gemeenschappen als geheel. Zij zijn daarom voor de (lokale) overheid belangrijke partners in het tegengaan van dit problematische gedrag. Om die reden zet de

⁴ Verwey-Jonker Instituut, 'Salafisme in Nederland belicht' (mei 2018). Deze synthesestudie is in opdracht van het ministerie van SZW uitgevoerd en is in februari 2019 gepubliceerd op www.rijksoverheid.nl.

Taskforce zich in om naast gemeenten ook samen te werken met betrokken gemeenschappen om de weerbaarheid tegen problematisch gedrag te versterken en daar waar nodig de relatie tussen gemeenten en gemeenschappen te verstevigen.

Datum

11 februari 2019

Onze referentie

2019-0000013831

2. Vergroten van handelingsperspectief van Rijk en gemeenten

De aanpak van problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering vraagt uiteraard niet alleen om adequate duiding, maar ook om handelingsperspectief. En omdat het veelal gaat om gedrag dat binnen de grenzen van de wet valt maar wel problematisch is, is juist dat gedrag lastig aan te pakken. Indien sprake is van problematisch gedrag, moet hiertegen kunnen worden opgetreden. Lokale betrokkenen spelen een primaire rol, omdat handelingsopties veelal dienen te worden gewogen en toegepast binnen de lokale context. Rijk en gemeenten volgen in hun optreden nu al de Driesporenaanpak (dialog, confrontatie en verstoren of handhaven).⁵

Er moet meer handelingsperspectief komen. In opdracht van de minister van Binnenlandse Zaken Koninkrijksrelaties worden daarom verschillende verkenningen uitgevoerd. In de eerste verkenning wordt in kaart gebracht welk instrumentarium reeds beschikbaar is voor de aanpak van problematisch gedrag. In de tweede verkenning wordt voor aanvullende maatregelen gekeken naar aanpakken in aanpalende domeinen, zoals jeugd- en woonoverlast, gesloten groeperingen, Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's) en radicalisering. Ook hier komt namelijk vaak gedrag voor dat niet strafbaar is, maar wel ongewenst. Bruikbare elementen van deze aanpakken zullen worden geïmplementeerd in de integrale aanpak van problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering.

De eerste fase van deskresearch is voor beide verkenningen afgerond. Deze heeft mogelijk toepasbare instrumenten opgeleverd. Deze instrumenten worden in de tweede fase van de verkenningen bij het lokaal bestuur getest op hun inzetbaarheid. Ook zal op basis van kwantitatief en kwalitatief onderzoek een beschrijving van voorbeelden uit de praktijk worden gemaakt. De resultaten van deze twee verkenningen worden gebruikt bij het vaststellen van een kader voor het instrumentarium dat door gemeenten kan worden ingezet bij de bescherming van de democratie.

In het verlengde hiervan wordt momenteel in samenwerking met gemeenten onder andere een escalatieladder met interventiemogelijkheden ontwikkeld dat, langs de lijnen van het Normatief kader en de Driesporenaanpak, een meer integraal overzicht biedt van mogelijke interventiestrategieën in relatie tot problematisch gedrag. Het betreft in eerste instantie een vertrouwelijk overzicht, dat in nauwe samenhang met andere ontwikkelde instrumenten moet worden gezien en gebruikt. Daar deze problematiek om maatwerk vraagt zal de Taskforce PG&OBF gemeenten indien gewenst ondersteunen bij het toepassen van de escalatieladder.

Voor gebruik van andere instrumenten moet er, mede gezien vanuit het oogpunt van het democratisch rechtstatelijk perspectief, sprake zijn van een (dreigende) wetsovertreding of evidente ordeverstoring om bestuursrechtelijk op te kunnen treden. In het kader van de nationale veiligheid kan de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding mogelijk worden ingezet ten aanzien van een persoon die op grond van zijn gedragingen in verband kan worden gebracht met terroristische activiteiten of de ondersteuning daarvan.

Vanuit de Taskforce zal op basis van de inzichten van deze verkenningen samen met gemeenten gewerkt worden aan de doorontwikkeling van het

⁵ De brief 'Concretisering aanpak Salafisme', Kamerstukken II 2015/16, 29 614, nr. 39.

handelingsperspectief. De Taskforce richt zich naast het verbeteren van bestaande handelingsperspectieven en de inzet daarvan, ook op het ontwikkelen van nieuwe handelingsperspectieven. Gemeenten zullen verder worden ondersteund door hen te faciliteren met kennis en training.

Datum
11 februari 2019

3. Tegengaan van ongewenste buitenlandse financiering

Rondom het tegengaan van ongewenste buitenlandse financiering betreft de inzet van het kabinet:

Onze referentie
2019-0000013831

- Het vergroten van inzicht in financiële stromen;
- Het uitvoeren van een verkenning naar het inperken van geldstromen vanuit onvrije landen;
- Het beperken van de buitenlandse financiering van politieke partijen;⁶
- Het aanpakken van casuïstiek.

In dit kader is het Regeerakkoord van belang waarin staat dat beïnvloeding vanuit onvrije landen en organisaties via sociale media of door de financiering van organisaties in Nederland onwenselijk is. Voorkomen moet worden dat vanuit het buitenland via geldstromen naar politieke, maatschappelijke en religieuze organisaties onwenselijke invloed wordt gekocht. Daartoe zullen deze geldstromen meer transparant gemaakt worden. Wederkerigheid vormt hierbij een belangrijke toetssteen. Geldstromen vanuit onvrije landen, waarbij misbruik wordt gemaakt van onze vrijheden, zullen zoveel mogelijk worden beperkt.⁷

Vergroten van inzicht in financiële stromen

Voor het ontwikkelen van handelingsperspectief is het creëren van meer inzicht in de aard en omvang van (buitenlandse) geldstromen van cruciaal belang. Het kabinet heeft op 21 december 2018 een conceptwetsvoorstel in consultatie gebracht dat tot doel heeft geldstromen naar maatschappelijke organisaties meer transparant te maken. Door maatschappelijke organisaties te verplichten inzicht te geven in ontvangen donaties wordt het handelingsperspectief van betrokkenen, waaronder gemeenten, versterkt. Wanneer er onwenselijke gedragingen plaatsvinden en de gemeenten daarover het gesprek willen aangaan, kunnen zij zich beroepen op de wettelijke verplichting voor maatschappelijke organisaties om transparant te zijn. Om het inzicht in de aard en omvang van buitenlandse geldstromen aan religieuze organisaties te vergroten, is het kabinet hiernaast een onafhankelijk onderzoek gestart. De verdere onderzoeksprocedure en aanbesteding lopen via het WODC. De uitkomsten hiervan worden in het najaar van 2019 verwacht.

Verkenning inperken geldstromen vanuit onvrije landen

Het kabinet heeft, in navolging van het Regeerakkoord, een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden om geldstromen uit specifiek 'onvrije landen' naar maatschappelijke en religieuze organisaties in Nederland aan banden te leggen (in de bijlage treft u een uitgebreid overzicht van de uitkomsten van deze verkenning). Daarvoor is onderzocht op welke wijze de term 'onvrije landen' ingekaderd kan worden.

Omdat er geen (internationaal geaccepteerde) definitie van 'onvrije landen' bestaat, kan de Nederlandse overheid aansluiting zoeken bij bestaande *rankings* op het gebied van '(on)vrijheid'. *Rankings* maken een complex begrip als vrijheid tot op zekere hoogte inzichtelijk, meetbaar en vergelijkbaar. Als startpunt voor nadere kwalificatie van het begrip 'onvrije landen' kan (conform het Regeerakkoord) het criterium van wederkerigheid worden gebruikt. Dit houdt in dat landen die niet toestaan dat maatschappelijke en religieuze organisaties

⁶ Kabinetsreactie op het eindrapport van de Evaluatie- en Adviescommissie Wet financiering politieke partijen, 25 januari 2019.

⁷ Vertrouwen in de toekomst, Regeerakkoord 2017-2021, VVD, CDA, D66 en ChristenUnie, p.4.

kunnen worden gefinancierd vanuit het buitenland, zelf niet langer de mogelijkheid krijgen instellingen in Nederland te financieren.

Er zijn aanknopingspunten voor het formuleren van Nederlandse wetgeving tegen buitenlandse financiering op basis van dit wederkerigheidsbeginsel. Hiertoe bereidt het kabinet een proeve van wetgeving voor. In samenhang hiermee wordt onderzocht op basis van welke objectieve criteria een hanteerbare lijst met landen kan worden opgesteld. Dergelijke criteria dienen ook juridisch te worden getoetst. Het kabinet heeft daarbij oog voor de risico's die een verbod op buitenlandse financiering meebrengen, zoals ongewenste diplomatieke consequenties, aantasting van de geloofwaardigheid van Nederland op het gebied van rechtsstatelijkheid en mensenrechten wereldwijd en mogelijke schade voor Nederlandse NGO's actief in het buitenland.

Datum

11 februari 2019

Onze referentie

2019-0000013831

Het beperken van de buitenlandse financiering van politieke partijen

Voor politieke partijen gaat het kabinet tevens maatregelen treffen om hun buitenlandse financiering te beperken. Op dit moment is er in de Wet financiering politieke partijen (Wfpp) al een eigenstandig regime voor de financiering van politieke partijen. Gelet op de bijzondere positie van politieke partijen in onze democratie acht het kabinet het noodzakelijk om hieraan vast te houden. In de kabinetsreactie op de evaluatie van de Wfpp heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties daarom aangekondigd dat giften aan politieke partijen van buiten de Europese Unie (met uitzondering van giften van buiten de Europese Unie woonachtige Nederlandse kiesgerechtigden) worden verboden. Giften vanuit de Europese Unie blijven toegestaan, maar moeten, met uitzondering van giften uit Nederland waar een drempel van € 4.500 per donateur per jaar blijft gelden, allemaal openbaar worden gemaakt.

4. Het aanpakken van casuïstiek

Naast hetgeen hierboven uiteen is gezet over het verder ontwikkelen van aanvullend handelingsperspectief, zijn handelingsopties voor overheden (departementen, diensten, lokale overheden) ten aanzien van ongewenste (buitenlandse) financiering van maatschappelijke en religieuze organisaties in Nederland die gepaard gaat met problematisch gedrag reeds voor handen. Deze betreffen het monitoren van ontwikkelingen en het bijeenbrengen van signalen. Het gezamenlijk analyseren en duiden van casuïstiek. Het informeren van gemeenten en hen desgewenst ondersteunen in hun gesprek met lokale maatschappelijke organisaties over de wijze waarop optimale transparantie ten aanzien van (ontvangen) financiering kan worden bereikt. Ook kan problematisch gedrag daadwerkelijk worden verstoord door vergunningen in te trekken, subsidies af te bouwen dan wel stop te zetten en het inzetten van juridisch instrumentarium om strafbare gedragingen aan te pakken. Door de Taskforce worden deze handelingsopties in samenwerking met gemeenten opgenomen in een overzichtelijke escalatieladder, wordt aanvullend handelingsperspectief ontwikkeld en worden gemeenten proactief en steviger ondersteund in het aanpakken van casuïstiek.

Verder voert de minister van Buitenlandse Zaken actief en bij herhaling diplomatieke gesprekken met onder andere de Golfstaten over meer transparantie over financieringsaanvragen en over onwenselijkheid van financiering die kan bijdragen aan problematisch gedrag in Nederland. Gesprekspartners uit een aantal landen hebben als onderdeel van deze gesprekken mondeling toegezegd dat deze landen – voor zover zij daar invloed op hebben – geen organisaties in Nederland zullen steunen zonder dat de Nederlandse overheid daarvan op de hoogte is.

Voorts wordt artikel 2:20 van het Burgerlijk Wetboek (BW) aangescherpt. Dit betreft de uitwerking van de passage in het Regeerakkoord om de

verbodsbepalingen in artikel 2:20 BW uit te breiden.⁸ Op 21 december 2018 is een wetsvoorstel in internetconsultatie gebracht om de mogelijkheden voor het Openbaar Ministerie uit te breiden om via de rechter radicale organisaties te verbieden. Straks kan niet alleen de werkzaamheid maar ook het doel van een rechtspersoon leiden tot een verbod van die organisatie. Een dergelijk verbod is echter enkel aan de orde als de gedraging zo ver gaat dat dit leidt tot strijd met de openbare orde, bijvoorbeeld door structureel op te roepen tot geweld of aan te zetten tot haat en discriminatie.

Datum
11 februari 2019

Onze referentie
2019-0000013831

Op 13 december 2018 presenteerde de Staatscommissie Parlementair Stelsel haar rapport, met een advies gericht op de positie van politieke partijen. Daarin wordt voorgesteld om een specifiek wettelijk kader te scheppen voor het verbieden en ontbinden van politieke partijen.⁹ Indien naar aanleiding van het voorstel van de Staatscommissie wordt gekozen voor een specifiek wettelijk kader voor politieke partijen, dan ligt het in de rede dat deze organisaties van het toepassingsbereik van artikel 2:20 BW worden uitgesloten.

Tot slot loopt sinds september 2017 de pilot Buitenlandse Financiering binnen het project Terrorismefinanciering van het Financieel Expertise Centrum (FEC). De pilot heeft ertoe geleid dat op nationaal niveau een *overzicht* geboden kan worden van casuïstiek op het gebied van buitenlandse financiering, voor zover er sprake is van de (van origine) buitenlandse financiering van voornamelijk non-profitinstellingen (NPO's) waarvan één of meerdere betrokken partijen in verband kunnen worden gebracht met terrorisme of de financiering daarvan. Naast het delen van informatie is in FEC-verband ook kennis over dit onderwerp opgebouwd die met relevante partijen, waaronder gemeenten, wordt gedeeld.

Gedurende de pilot is een aantal informatieverzoeken uitgezet en geanalyseerd, hetgeen heeft geleid tot interventies door betrokken partijen. Hierbij kan gedacht worden aan een handhavings- of opsporingsonderzoek dan wel een voorbereidend, verkennend of informatief onderzoek door een van de bij de pilot betrokken organisaties. Onlangs is besloten de pilot met twee jaar te verlengen. Hiervoor worden vanuit het Rijk financiële middelen beschikbaar gesteld. De komende periode wordt gebruikt om te komen tot *inzicht* in (herkomst, route, bestemming, risico) in (van origine) buitenlandse en risicovolle geldstromen, interventievoorstellen bij geconstateerde risicovolle geldstromen, adviezen voor bestuurlijke maatregelen en/of aanpassing van wet- en regelgeving en richting geven voor financiële instellingen ten behoeve van een betere detectie van risicovolle geldstromen naar Nederlandse NPO's. Ook zal nader onderzoek worden gedaan naar de vorm waarin en de manier waarop een eventuele structurele samenwerking op het gebied van buitenlandse financiering het beste kan worden georganiseerd.

Conclusie

Uit bovenstaande blijkt dat de overheid op dit moment over verschillende interventies beschikt om problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering te adresseren. Dat moet en kan echter beter. De overheid blijft dan ook onverminderd alert en heeft oog voor bestaande zorgen. Met de Taskforce wordt toegewerkt naar een integrale aanpak van deze problematiek, waarbij onder andere proportionele en aanvullende maatregelen worden ontwikkeld die het handelingsperspectief van het Rijk en gemeenten kunnen vergroten. Dit alles wordt met grote zorgvuldigheid gedaan; de overheid respecteert de

⁸ Recente voorbeelden van de toepassing van art. 2:20 BW zijn het verbod op de vereniging MARTIJN en enkele Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's).

⁹ Staatscommissie parlementair stelsel, *Lage drempels, hoge dijken. Democratie en rechtsstaat in balans*, Den Haag 13 december 2018, p. 211 & 220 e.v.

grondwettelijke vrijheden van alle burgers, want deze vormen namelijk de essentiële voorwaarden voor onze open en pluriforme samenleving.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

Datum
11 februari 2019

Onze referentie
2019-0000013831

W. Koolmees